

MUSTAQILLIK YILLARIDA QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI

XABIBULLAYEV BAHODIR ASATILLA O'G'LI
TURAN INTERNETION UNIVERSITETI O'QITUVCHISI

Mrhabibullayev@gmail.com

EGAMBERDIYEVA ODINA ILHOMJON QIZI
TURAN INTERNETION UNIVERSITY TALABASI

Aodina615@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada mustaqillik yillarida Qoraqalpog'iston Respublikasida amalga oshirilgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar, bunyodkorlik ishlari hamda sanoat, qishloq xo'jaligi, transport va kommunikatsiya sohalaridagi o'zgarishlar yoritilgan. Shuningdek, hududda yangi korxonalar tashkil etilishi, ishlab chiqarish hajmining ortishi, zamonaviy texnologiyalarning joriy qilinishi va aholi turmush farovonligini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar tahlil qilingan. Maqolada Qoraqalpog'iston Respublikasining iqtisodiy salohiyatini mustahkamlash, yangi ish o'rinlari yaratish hamda infratuzilmani rivojlantirish borasida erishilgan yutuqlar haqida ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: Mustaqillik, Qoraqalpog'iston Respublikasi, islohotlar, iqtisodiy rivojlanish, bunyodkorlik ishlari, sanoat, qishloq xo'jaligi, infratuzilma, zamonaviy texnologiyalar, ishlab chiqarish, transport-kommunikatsiya, aholi farovonligi, investitsiya, yangi ish o'rinlari.

Аннотация: В данной статье освещаются социально-экономические реформы, проведённые в Республике Каракалпакстан в годы независимости, созидательные работы, а также изменения в сферах промышленности, сельского хозяйства, транспорта и коммуникаций. Также проанализированы создание новых предприятий, рост объёмов производства, внедрение современных технологий и меры, направленные на повышение благосостояния населения. В статье представлена информация о достижениях в укреплении экономического потенциала Республики Каракалпакстан, создании новых рабочих мест и развитии инфраструктуры.

Ключевые слова: независимость, Республика Каракалпакстан, реформы, экономическое развитие, созидательные работы, промышленность, сельское хозяйство, инфраструктура, современные технологии, производство, транспорт и коммуникации, благосостояние населения, инвестиции, новые рабочие места

Annotation: This article highlights the socio-economic reforms carried out in the Republic of Karakalpakstan during the years of independence, as well as the development and construction activities and changes in the fields of industry, agriculture, transport, and communications. The article also analyzes the establishment

of new enterprises, the growth of production volume, the introduction of modern technologies, and measures aimed at improving the welfare of the population. In addition, information is provided about the achievements made in strengthening the economic potential of the Republic of Karakalpakstan, creating new jobs, and developing infrastructure.

Keywords: Independence, Republic of Karakalpakstan, reforms, economic development, construction and development works, industry, agriculture, infrastructure, modern technologies, production, transport and communications, public welfare, investment, new jobs.

Kirish: O‘zbekiston mustaqillikka erishgandan so‘ng mamlakatning barcha hududlarida bo‘lgani kabi Qoraqalpog‘iston Respublikasida ham keng ko‘lamli ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar amalga oshirildi. Ushbu islohotlar hudud iqtisodiyotini rivojlantirish, sanoat va qishloq xo‘jaligini modernizatsiya qilish, transport-kommunikatsiya tizimini yaxshilash hamda aholi turmush darajasini oshirishga xizmat qildi. Ayniqsa, yangi korxonalar tashkil etilishi, zamonaviy texnologiyalarning joriy qilinishi va infratuzilma obyektlarining bunyod etilishi Qoraqalpog‘iston Respublikasining iqtisodiy salohiyatini mustahkamlashda muhim omil bo‘ldi. Bugungi kunda hududda amalga oshirilayotgan bunyodkorlik ishlari, investitsion loyihalar va ishlab chiqarish hajmining ortib borishi iqtisodiy taraqqiyotning muhim ko‘rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, yangi ish o‘rinlarining yaratilishi va aholining ijtimoiy himoyasini kuchaytirishga qaratilgan chora-tadbirlar fuqarolar farovonligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Mazkur maqolada mustaqillik yillarida Qoraqalpog‘iston Respublikasida amalga oshirilgan islohotlar va ularning natijalari tahlil qilinadi. Mustaqillik yillarida O‘zbekiston Respublikasida amalga oshirilgan keng ko‘lamli siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy islohotlar mamlakat taraqqiyotining yangi bosqichini boshlab berdi. Ushbu jarayonlarda Qoraqalpog‘iston Respublikasi ham alohida o‘rin egallab, hududning tabiiy resurslari, iqtisodiy imkoniyatlari va geografik joylashuvidan samarali foydalanishga qaratilgan muhim chora-tadbirlar amalga oshirildi. Ayniqsa, bozor iqtisodiyotiga bosqichma-bosqich o‘tish, mulkchilik shakllarini diversifikatsiya qilish, tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash hamda investitsiyalarni jalb etish orqali hudud iqtisodiyotini rivojlantirishga katta e‘tibor qaratildi.

Qoraqalpog‘iston Respublikasi uzoq yillar davomida ekologik muammolar, xususan, Orol dengizi fojiasi oqibatlaridan jiddiy zarar ko‘rgan hududlardan biri hisoblanadi. Shu sababli mustaqillik davrida nafaqat iqtisodiy rivojlanish, balki ekologik barqarorlikni ta‘minlash, aholining yashash sharoitlarini yaxshilash va ijtimoiy himoyani kuchaytirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Hududda yangi uy-joylar, ta‘lim va tibbiyot muassasalari, yo‘llar hamda

kommunikatsiya tarmoqlarining qurilishi aholining turmush darajasini oshirishga xizmat qildi. Shuningdek, sanoat tarmoqlarini modernizatsiya qilish, qishloq xo‘jaligida zamonaviy agrotexnologiyalarni joriy etish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish orqali yangi ish o‘rinlari yaratildi. Transport va kommunikatsiya tizimining takomillashuvi esa hududning boshqa viloyatlar hamda xalqaro bozorlarga integratsiyalashuviga imkon yaratdi. Bugungi kunda Qoraqalpog‘iston Respublikasida amalga oshirilayotgan bunyodkorlik ishlari va investitsion loyihalar hudud iqtisodiy salohiyatining tobora ortib borayotganidan dalolat beradi.

Mazkur maqolada mustaqillik yillarida Qoraqalpog‘iston Respublikasida amalga oshirilgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar, bunyodkorlik ishlari hamda ularning hudud taraqqiyotiga ta‘siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Muhokama: Mustaqillik yillarida Qoraqalpog‘iston Respublikasida amalga oshirilgan islohotlar hududning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida muhim burilish yasadi. Avvalambor, iqtisodiyotning turli tarmoqlarida olib borilgan modernizatsiya ishlari ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga xizmat qildi. Sanoat sohasida yangi korxonalar tashkil etilishi, mavjud ishlab chiqarish quvvatlarining kengaytirilishi va zamonaviy texnologiyalarning joriy etilishi natijasida hudud iqtisodiyotining barqaror rivojlanishiga erishildi. Ayniqsa, qurilish materiallari, oziq-ovqat mahsulotlari va qayta ishlash sanoati yo‘nalishlarida sezilarli o‘sish kuzatildi. Qishloq xo‘jaligi sohasida amalga oshirilgan islohotlar ham hudud taraqqiyotida muhim ahamiyat kasb etdi. Yer va suv resurslaridan oqilona foydalanish, fermer xo‘jaliklarini qo‘llab-quvvatlash, zamonaviy agrotexnologiyalarni joriy qilish orqali hosildorlik darajasi oshdi. Shu bilan birga, paxta va g‘allachilik bilan bir qatorda bog‘dorchilik, sabzavotchilik hamda chorvachilikni rivojlantirishga katta e‘tibor qaratildi. Bu esa aholini oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta‘minlash va eksport salohiyatini oshirish imkonini berdi. Hududda transport va kommunikatsiya tizimini rivojlantirishga qaratilgan chora-tadbirlar ham iqtisodiy faollikni kuchaytirishga xizmat qildi. Yangi avtomobil yo‘llari, ko‘priklar va kommunikatsiya tarmoqlarining qurilishi hududning boshqa viloyatlar bilan iqtisodiy aloqalarini mustahkamladi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining joriy qilinishi esa davlat boshqaruvi, ta‘lim va xizmat ko‘rsatish sohalarining samaradorligini oshirishga yordam berdi.

Muhokama jarayonida Qoraqalpog‘iston Respublikasining ekologik muammolari ham alohida e‘tiborga loyiq ekanligi ko‘rinadi. Orol dengizi qurishi natijasida yuzaga kelgan ekologik inqiroz hudud aholisi salomatligi va iqtisodiyotiga salbiy ta‘sir ko‘rsatgan bo‘lsa-da, mustaqillik yillarida ushbu muammolarni yumshatish bo‘yicha keng ko‘lamli loyihalar amalga oshirildi. Xususan, “Yashil makon” dasturlari asosida cho‘l hududlarida daraxtzorlar barpo etilishi, ichimlik suvi ta‘minotining yaxshilanishi va ekologik barqarorlikni ta‘minlashga qaratilgan xalqaro

loyihalar muhim natijalarni berdi. Bundan tashqari, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimida olib borilgan islohotlar aholining ijtimoiy himoyasini kuchaytirishga xizmat qildi. Zamonaviy maktablar, akademik litseylar, kasb-hunar markazlari va tibbiyot muassasalarining qurilishi yoshlarning sifatli ta'lim olishi hamda aholiga malakali tibbiy xizmat ko'rsatish imkoniyatlarini kengaytirdi. Shu tariqa, hududda inson kapitalini rivojlantirish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi.

Natijalar: Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mustaqillik yillarida Qoraqalpog'iston Respublikasida amalga oshirilgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar hudud taraqqiyotiga sezilarli ta'sir ko'rsatgan. Xususan, sanoat va qishloq xo'jaligi tarmoqlarining rivojlanishi iqtisodiy o'sish sur'atlarini oshirishga xizmat qilgan. Yangi korxonalar va ishlab chiqarish obyektlarining ishga tushirilishi natijasida minglab yangi ish o'rinlari yaratilib, aholi bandligi ta'minlandi.

Shuningdek, infratuzilmaning rivojlanishi transport qatnovini yaxshilab, hududning investitsion jozibadorligini oshirdi. Kommunikatsiya tizimining modernizatsiya qilinishi esa iqtisodiy va ijtimoiy sohalarda zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini shakllantirishga imkon yaratdi. Ta'lim va sog'liqni saqlash tizimidagi yangilanishlar aholining turmush sifatini yaxshilashga xizmat qildi. Ekologik muammolarni bartaraf etish borasida amalga oshirilgan chora-tadbirlar ham muhim ahamiyat kasb etdi. Orolbo'yi hududida ekologik vaziyatni yaxshilashga qaratilgan loyihalar nafaqat tabiiy muhitni tiklashga, balki aholining salomatligini muhofaza qilishga ham xizmat qilmoqda. Umuman olganda, mustaqillik yillarida Qoraqalpog'iston Respublikasida amalga oshirilgan islohotlar hududning iqtisodiy salohiyatini mustahkamlash, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash va aholining farovonligini oshirishda muhim omil bo'ldi. Bugungi kunda ushbu islohotlarning natijalari hudud taraqqiyotida yaqqol namoyon bo'lib, kelgusida yanada barqaror rivojlanish uchun mustahkam asos yaratmoqda.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, mustaqillik yillarida Qoraqalpog'iston Respublikasida amalga oshirilgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar hudud taraqqiyotida muhim o'rin egalladi. O'zbekiston Respublikasi tomonidan olib borilgan oqilona siyosat natijasida hudud iqtisodiyotini modernizatsiya qilish, sanoat va qishloq xo'jaligini rivojlantirish, infratuzilmani yaxshilash hamda aholining turmush darajasini oshirish borasida sezilarli yutuqlarga erishildi. Ayniqsa, yangi ishlab chiqarish korxonalarining tashkil etilishi, investitsion loyihalarning amalga oshirilishi va zamonaviy texnologiyalarning joriy etishi hududning iqtisodiy salohiyatini yanada mustahkamladi. Shuningdek, transport va kommunikatsiya tizimining rivojlantirilishi hududning boshqa viloyatlar va xorijiy davlatlar bilan iqtisodiy aloqalarini kengaytirishga xizmat qildi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash orqali yangi ish o'rinlari yaratildi, bu esa aholi bandligini ta'minlash va daromadlarini oshirishda muhim omil bo'ldi. Ta'lim va sog'liqni saqlash tizimida

amalga oshirilgan yangilanishlar esa aholining ijtimoiy himoyasi va hayot sifatini yaxshilashga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Qoraqalpog'iston Respublikasining rivojlanishida ekologik muammolarni hal etish masalasi ham alohida ahamiyatga ega bo'ldi. Orol dengizi fojiasi oqibatlarini yumshatish, ekologik barqarorlikni ta'minlash hamda aholi salomatligini muhofaza qilish bo'yicha amalga oshirilgan chora-tadbirlar hududda yashash sharoitlarini yaxshilashga xizmat qildi. Xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda olib borilgan ekologik loyihalar Orolbo'yi hududini tiklash va atrof-muhitni muhofaza qilishda muhim natijalar berdi. Bugungi kunda Qoraqalpog'iston Respublikasida amalga oshirilayotgan keng ko'lamlı bunyodkorlik ishlari va islohotlar hududning barqaror taraqqiyot yo'lidan izchil rivojlanayotganini ko'rsatmoqda. Hududda sanoat, qishloq xo'jaligi, xizmat ko'rsatish va turizm sohalarining rivojlanishi iqtisodiy o'sish sur'atlarini yanada jadallashtirmoqda. Shu bilan birga, aholining farovonligini oshirish, yoshlarni qo'llab-quvvatlash hamda zamonaviy infratuzilmani shakllantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda. Umuman olganda, mustaqillik yillarida Qoraqalpog'iston Respublikasida amalga oshirilgan islohotlar hududning iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotini yangi bosqichga olib chiqdi. Erishilgan natijalar nafaqat hudud iqtisodiy salohiyatining oshishiga, balki aholining turmush darajasi va ijtimoiy barqarorligining mustahkamlanishiga ham xizmat qildi. Kelgusida ushbu islohotlarni izchil davom ettirish, innovatsion texnologiyalarni keng joriy qilish va ekologik muammolarni samarali hal etish orqali hududning yanada rivojlanishiga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston tarixi – Toshkent: “O'zbekiston” nashriyoti, 2019.-252-betlar.
- 2.. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari. – Toshkent, 2022. – 34-betlar.
3. Mustaqillik yillarida O'zbekiston iqtisodiyoti – Toshkent: “Fan” nashriyoti, 2020. – 112-betlar.
4. Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi hisobot materiallari. – Nukus, 2023. –27-betlar
5. Orolbo'yi hududining ekologik muammolari – Toshkent: “Ekologiya” nashriyoti, 2018. – 85-betlar.
6. Qoraqalpog'istonda ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar – Nukus: “Qoraqalpoq nashriyoti”, 2022. – 64-betlar.
7. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi ma'lumotlari. – Toshkent, 2021. – 50-betlar.